

การส่องตรวจกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กส่วนบน (upper gastrointestinal endoscopy)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์เอกวิรุ ศรีปวิรุฒิ

การส่องกล้องตรวจกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กส่วนบนคืออะไร

การส่องตรวจกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กส่วนบนคือการใช้กล้องที่มีลักษณะเป็นท่อขนาดเล็กปรับโค้งงอได้ ที่ปลายกล้องมีเลนส์ขยายภาพ ใส่นานทางปากของผู้รับการตรวจเพื่อดูหลอดอาหาร กระเพาะอาหารและลำไส้เล็กส่วนบน วิธีการตรวจนี้จะช่วยให้แพทย์สามารถมองเห็นพยาธิสภาพของหลอดอาหาร กระเพาะอาหาร และลำไส้เล็กส่วนบนได้อย่างชัดเจน ถ้าพบความผิดปกติแพทย์จะสามารถใช้อุปกรณ์ใส่ผ่านช่องเล็กๆของกล้องเพื่อตัดชิ้นเนื้อส่วนที่สงสัยรอยโรคมาตรวจได้ นอกจากนี้ยังสามารถทำการรักษาผ่านกล้องได้เช่นการฉีดยาเพื่อหยุดเลือดที่ออกในหลอดอาหารหรือกระเพาะอาหาร

ข้อบ่งชี้การส่องตรวจกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กส่วน

ผู้ที่ควรได้รับการตรวจส่องตรวจกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กส่วนบน ได้แก่ ผู้ที่มีอาการหรืออาการแสดงดังต่อไปนี้

1. กลืนอาหารลำบากหรือกลืนอาหารเจ็บ
2. อาเจียนเป็นเลือด หรือถ่ายอุจจาระเป็นเลือด หรืออุจจาระดำ
3. จุกแน่นบริเวณลิ้นปี่เรื้อรังรักษาแล้วไม่ดีขึ้น หรือสงสัยมะเร็งกระเพาะอาหาร
4. ภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก

หรือผู้ที่มีประวัติอื่นๆที่ควรได้รับการตรวจคือ

5. กลืนสารกัดกร่อนทางเดินอาหาร
6. โรคตับแข็งที่สงสัยเส้นเลือดโป่งพองในทางเดินอาหาร
7. หลอดอาหารหรือกระเพาะติบที่ต้องได้รับการรักษาด้วยการถ่างขยายหลอดอาหาร
8. กลืนสิ่งแปลกปลอมในทางเดินอาหาร
9. จำเป็นต้องใส่สายป้อนอาหารทางกระเพาะอาหาร(gastrostomy) หรือข้อบ่งชี้อื่นๆตามที่แพทย์

พิจารณา

ข้อห้ามในการส่องตรวจกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กส่วนบน

การส่องตรวจไม่ควรทำในผู้ป่วยเหล่านี้

1. สงสัยมีการทะลุของทางเดินอาหาร
2. สงสัยมีการอักเสบของเยื่อช่องท้อง
3. ผู้ป่วยไม่ให้ความร่วมมือ
4. ผู้ป่วยที่มีสัญญาณชีพไม่คงที่เช่น ความดันโลหิตต่ำ

การเตรียมตัวก่อนรับการส่องตรวจกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กส่วนบน

1. ต้องงดน้ำและอาหารอย่างน้อย 6-8 ชั่วโมงก่อนเข้ารับการตรวจ เพื่อให้กระเพาะอาหารว่าง แพทย์มองเห็นได้ชัดเจนและป้องกันการสำลักอาหารลงหลอดลม
2. งดรับประทานยาเคลือบกระเพาะอาหาร 1 วันก่อนการตรวจ
3. ผู้ป่วยที่รับประทานยาลดความดันโลหิต โรคหัวใจ ไทรอยด์ ให้รับประทานยาเวลา 6 โมงเช้าวันที่จะมารับการตรวจ โดยดื่มน้ำประมาณครึ่งแก้ว (30-50 มิลลิลิตร)
4. ผู้ที่รับประทานยาแอสไพริน ยาต้านเกล็ดเลือด ยาละลายลิ่มเลือดหรือยาด้านการแข็งตัวของเลือดควรแจ้งให้แพทย์ทราบก่อนตรวจเพื่อให้คำแนะนำที่เหมาะสม
5. งดฉีดยาหรือกินยาเบาหวานในวันที่มาตรวจ
6. ถ้ามีฟันปลอมชนิดถอดได้ต้องถอดออกก่อน หรือมีฟันโยกให้แจ้งเจ้าหน้าที่ก่อนตรวจ
7. ควรมีญาติมาด้วยในวันที่มาตรวจ
8. ถ้ามีประวัติแพ้ยาควรแจ้งแพทย์ให้ทราบก่อนตรวจ

ขั้นตอนการการส่องตรวจกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กส่วนบน

1. ถอดแว่นตา คอนแทคเลนส์ ฟันปลอม และเครื่องประดับมีค่าฝากญาติไว้
2. ผู้ป่วยจะได้รับยาชาบริเวณลำคอทำให้รู้สึกชาและหนาที่บริเวณลำคอ แพทย์อาจพิจารณาให้ยาฉีดเพื่อให้หลับหรือยาดมสลบในผู้ป่วยบางราย
3. ผู้ป่วยต้องนอนตะแคงซ้าย
4. แพทย์จะใส่กล้องส่องตรวจเข้าทางปากโดยให้ผู้ป่วยช่วยกลืนและกระทำตามแพทย์สั่งซึ่งจะทำให้การตรวจง่ายขึ้น
5. ขณะส่องตรวจผู้ป่วยสามารถหายใจได้ตามปกติและถ้ามีน้ำลายให้ปล่อยไหลออกมาได้เลยจะมีภาชนะรองรับ
6. ระยะเวลาในการส่องตรวจประมาณ 10-20 นาที
7. ขณะรับการตรวจอาจรู้สึกแน่นอึดอัดในลำคอ ขย้อนจะอาเจียน อาการเหล่านี้จะบรรเทาได้โดยหายใจช้าๆ สูดลมหายใจเข้า-ออกลึกๆและปล่อยตัวตามสบาย ไม่เกร็ง
8. แพทย์จะมีการติดตามสัญญาณชีพและความอึดตัวของออกซิเจนในเลือดตลอดขั้นตอนการส่องตรวจ

การปฏิบัติหลังการส่องตรวจกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กส่วนบน

1. หลังการตรวจจะมีอาการชาที่บริเวณลำคอ ห้ามน้ำดื่มและรับประทานอาหารหลังตรวจ จนกว่าอาการชาที่คอจะหายไป โดยทั่วไปประมาณ 30 นาทีถึง 1 ชั่วโมงโดยให้ทดลองจิบน้ำก่อน ถ้าไม่สำลักให้ดื่มน้ำได้ นอกจากนี้จะมีอาการท้องอืดเล็กน้อย เนื่องจากแพทย์ใส่ลมเข้าไปในกระเพาะระหว่างการตรวจ อาการนี้จะหายไปเองภายในเวลาไม่นาน
2. ให้สังเกตน้ำลายที่บ้วนออกมาอาจมีเลือดปนบ้างเล็กน้อย แต่ถ้ามีเลือดออกมากผิดปกติให้ปรึกษาแพทย์
3. ภายหลังจากตรวจอาจมีอาการเจ็บคอ ควรปฏิบัติโดย หลีกเลี่ยงการดื่มน้ำ หรืออาหารร้อนๆและรับประทานอาหารเหลวหรืออาหารอ่อน รสไม่จัด 2-3 วันหลังส่องตรวจ
4. ออกกำลังกายหรือทำงานได้ตามปกติ
5. มาพบแพทย์ตามวันและเวลาที่นัดหมายไว้

ผลข้างเคียงของการส่องตรวจกระเพาะอาหารและลำไส้เล็กส่วนบน

ผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นได้ เลือดออกหรือมีการทะลุของทางเดินอาหาร ออกซิเจนในเลือดต่ำหรือ
สำคัญสารคัดหลั่งในกระเพาะอาหารลงไปไหลตลอดม ผลข้างเคียงต่างๆเหล่านี้พบได้น้อย และมักมีอาการไม่
รุนแรง แพทย์จะคอยระมัดระวังและให้การดูแลอย่างเหมาะสม

อาการที่ควรกลับมาพบแพทย์

ถ้ามีอาการผิดปกติ เช่น ถ่ายอุจจาระดำ ถ่ายอุจจาระเป็นเลือด อาเจียนเป็นเลือด ปวดท้องมาก
ปวดบริเวณลำคอหรือหน้าอก หายใจลำบาก มีไข้สูง หลังการตรวจให้รีบมาพบแพทย์ทันที ไม่ต้องรอให้ถึงวันนัด

